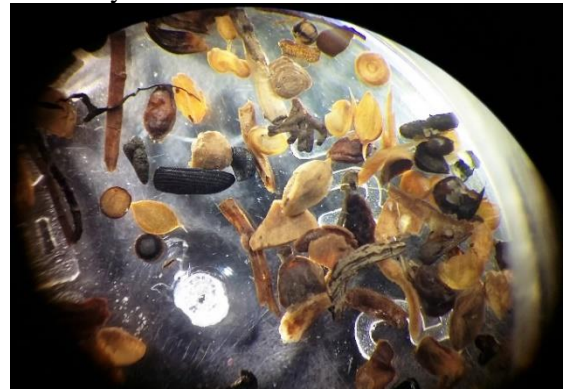

En förlorad värld under ytan

För cirka 10 000 år sedan skilde sig Skånes östkust betydligt från det vi kan se idag. Det som en gång var ett frodigt landskap är idag ett mycket välbevarat paleomiljöarkiv på havets botten.

Det norra halvklotet har under de senaste 2 – 3 miljoner åren genomgått en rad istider och mellanistider. Forskare anser att det kan ha skett mer än 50 nedisningar av Nordamerika, Europa och Asien och vi lever nu i en mellanistid som kallas *holocen* som började för cirka 11 700 år sedan. De kilometertjocka istäckena som har legat över Skandinavien har varit med och skapat det landskap som vi ser idag. Den senaste istiden, *Weichsel*, varade i ungefär 100 000 år och isen hade sin största utbredning för cirka 20 000 år sedan, då den i Europa nådde ner till norra Tyskland och Polen.

Under havsytan i Hanöbukten utanför Haväng på Skånes östkust ligger lämningar från *tidig-holocen* begravda. Verkeån flyter idag genom terrängen och mynnar ut i havet men på havsbotten finns det lämningar från det landskap som bredde ut sig här när vattenytan var betydligt lägre. Det finns gyttjor som har avsatts då Verkeån har bildat laguner när den har fått ta sig ner till en lägre havsnivå, dessa sträcker sig 3 km ut i havet och ligger idag upp till 20 meter under havsytan. Det ligger tallar, hela eller som stubbar, på havsbotten och de som har täckts av gyttja har bevarats mycket väl. I området har även spår av stenåldersmänniskor påträffats, bland annat fiskfällor gjorda av hopflätade hasselgrenar och benrester från kronhjort, bäver och uroxe med märken från människornas bearbetning. Från gyttjesedimenten har dykare samlat in prover och i dessa har fossil såsom växtdelar, musslor och insektsrester hittats. Dessa kan användas för att beskriva landvegetationen i området samt om vattnet har varit sött eller salt.

Analys av fossil från gyttjesedimenten utanför Haväng.

Östersjön har bara sett ut som den gör idag de senaste 5 000 åren och har genomgått flera olika stadier sedan *Weichsel-isens* avsmältning vilket har lett till stora vattennivåsvariationer i Hanöbukten. För 11 700 år sedan tappades den Baltiska issjön på vatten och vattennivån i Haväng sjönk med 20 m. Tusen år senare dämde dock innanhavet upp och Havängsområdet dränktes. För 9 800 år sedan tappades Östersjösbassängen på vatten genom Danafloden i Danmark då Littorinahavet bildades, havsnivån sänktes och landliv kunde återigen inta havsbotten. Ett par tusen år senare steg den globala havsytan då de stora inlandsisarna i Nordamerika smälte, Havängsområdet dränktes för andra och sista gången och dagens Östersjö började ta form.

Handledare: **Mats Rundgren, Anton Hansson och Dan Hammarlund**

Examensarbete, 15 hp i Geologi 2016

Geologiska institutionen, Lunds universitet